

ELŐSZÓ

Huszonnégy éve lesz 1968. december 31-én, hogy egy kis magyar faluban, a Siklós melletti Kiscsányban megalakult a Jugoszláv Népfelszabadító Hadsereg XV. brigádja s Petőfi Sándor nevét vette fel. A brigád megalakulásakor négy zászlóaljba rendeződve mintegy ezerkétszáz jugoszláviai magyar önkéntes sorakozott fel az ünnepélyes szemlén; ott voltak közöttük azok a tapasztalt, harcedzett ugyancsak magyar nemzetiségű partizánok is, akik már korábban is a Jugoszláv Népfelszabadító Hadsereg egységeiben harcoltak Vajdaság és Szlavónia területén, sőt a vajdasági és szlavón dandárokkal és hadosztályokkal részt vettek a boszniai, hercegovinai, Crna Gora-i és szerbiai véres és dicsőséges harcokban is.

A felszabadító háború és a szocialista forradalom egész tartama alatt igen sok jugoszláviai magyar vett tevékeny részt a népfelszabadító mozgalomban. A párt- és SzKOJ-tagok, tagjelöltek, antifasiszták, hazafiak, különösen a munkások és parasztok csakhamar felismerték, hogy a jugoszláviai magyarság sorsa elválaszthatatlanul összefonódott a német és magyar megszállók, valamint a hazai árulók elleni harccal, a felszabadító harccal, melyet Vajdaság, Szlavónia s az egész Jugoszlávia összes népei és nemzetiségei egységesen folytatnak; felismerték, hogy a nemzeti függetlenségért és a jugoszláv társadalom szocialista átalakításáért folyó harc egyszersmind a magyar és a többi népek szabadságáért folyik.

Már a fegyveres harc előkészítése és megindítása idején, majd a felszabadító harc fellángolása és kibontakozása során együtt küzdenek, harcolnak a szerb, horvát, szlovén, Crna Gora-i, macedón és más nemzetiségű kommunistákkal, antifasisztákkal, kommunista ifjú munkásokkal és más hazafiakkal a magyarok is, akik közül külön ki kell emelni Kiss Ernőt, Szervó Mihályt, Samu Mihályt, Mayer Ottmárt, Kis Ferencet, Géri Károlyt, Virág Róbertet stb. Szerémség, Szlavónia

Bánát és Bácska városainak és falvainak magyar munkássága és szegényparasztága nagy számban csatlakozott a párt- és kommunista ifjúmunkás szervezetekhez, belépett a helyi diverzáns alakulatokba és a különböző rohamosztagokba, s tevékeny részt vett a Népfelszabadító Front, a népfelszabadító bizottságok, a Nők Antifasiszta Frontja, az Egyesült Antifasiszta Ifjúsági Szövetség községi, járási és körzeti vezetéseinek munkájában.

1943 augusztusában a Horvátországi Népfelszabadító Hadsereg és Partizánosztagok II. hadtestének parancsnoksága elrendelte az első magyar zászlóalj megalakítását Szlavóniában, mely mintegy nyocvan harcost számlált s Petőfi Sándorról nevezték el. Ebben s a következő évben a zászlóalj a Dráva menti és dilji osztagok kötelékébe tartozott, majd a XVIII. dandár és a XL. hadosztály egységeként harcolt. Különböző harci tevékenységet fejtett ki Virovitica, Djulavec, Razbojšte, Pisanica, Okučane, Pakrac stb. helységek térségében; egyik fő feladata pedig az volt, hogy mozgósítsa a vidék magyarságát, népgyűléseket tartson stb.

Az újabb önkéntesek állandó jelentkezése folytán a létszám egyre növekedett, s 1944 novemberében már kétszázhusz főt számlált a zászlóalj. Ekkor került a XVI. vajdasági hadosztály kötelékébe, amely akkor Pécs, Siklós és Moslavina körzetében állomásozott.

Ezzel csaknem egyidőben a felszabadult Bácskában és Baranyában tömegesen jelentkeznek önkéntesek a magyarság soraiból a Népfelszabadító Hadseregbe. A vajdasági főparancsnokság rendelkezése értelmében ezek az önkéntesek a zombori és topolyai hadkiegészítő központokban gyülekeznek, s az itt megalakult három zászlóalj hamarosan Siklós térségébe érkezik, hogy ünnepi külsőségek közepette egyesüljön a Szlavóniából ideérkezett magyar harcosokkal, a Petőfi-zászlóalj tagjaival.

Kiscsány, Pécs és Siklós magyar lakossága nagy örömmel fogadta a Népfelszabadító Hadsereg XV. vajdasági brigádját, a Petőfi-brigádót. Sok fiatal lépett e vidék lakosai közül a brigád soraiba, hogy részt vegyen a német fasizmus megsemmisítéséért folyó utolsó harcokban.

A brigád megalakulásakor mindjárt a XVI. vajdasági hadosztály harci alakulatává, tehát szerves részévé vált, s ezzel megkezdődött dicső harcainak sorozata, háborús története, egyszersmind tovább folytatta azt a harcot, melyet a jugoszláviai magyarság százai kezdtek még a felkelés első napjaiban, 1941-ben s folytattak a következő esztendőkből. 1945 januárjában már igen heves harcokat vívott a brigád az ellenséges Adolfovac, Čadjevica és Podravska Slatina körzetében.

1945 márciusában, az ellenség Balaton vidéki nagy ellentámadása

idején, a III. Jugoszláv Hadsereg, a Vörös Hadsereg több alakulatával és az I. Bolgár Hadsereg egységeivel feltartóztatta a XCI. ellenséges hadtest előretörését az úgynevezett valpovói hídfőnél és visszavetette a Dráva jobb partjára. A Bolmán, Baranjsko Petrovo Selo, Újbezdán, Petlovac, Majska Medja, Djurdjev Dvor és Eszék térségében vívott heves ütközetekben a III. hadsereg harcosai és tisztjei nagy bátorságról, magas fokú öntudatról és elszántságról tettek bizonyosságot. A Petőfi Sándor nevét viselő XV. brigád veszteséglistáján ötven halott és százkilencven sebesült szerepelt, közöttük a brigád, a zászlóaljak és századok több altisztje és tisztje. Az utolsó rohamok alkalmával Majska Medjánál esett el a brigád közkedvelt parancsnoka is, Kis Ferenc.

Az ország felszabadításáért vívott utolsó ütközetek során 1945. április 11-én a III. hadsereg az ellenség üldözése közben átkelt a Dráván Valpovo térségében s a Dunán Eszék irányából, miközben felmorzsolta a XI. német ejtőernyős hadosztály egységeit, s felszabadította — a VI. és X. hadtest alakulataival együttesen vívott harcok eredményeként — Eszéket, Našicet és Donji Miholjacot. Egységeink ezután nyomban folytatták előnyomulásukat Virovitica, Varazsd és Dravograd irányában. Itt tört meg végérvényesen a németek és a hazai árulók egységeinek ellenállása, s e harcok során katonáink egész ellenséges harci egységeket ejtett fogságba teljes törzskarukkal együtt, többek közt magát a délkeleti front parancsnokát, Lehr vezérezredest is.

E befejező küzdelmekben a szerb, horvát, szlovén, Crna Gora-i, macedón és más jugoszláv népek és nemzetiségek fiaival együtt részt vettek a jugoszláviai magyarság önkéntesei is. A jugoszláviai magyarság tehát a felszabadító harcokban és később a szocializmus építésében való részvételével maga is alátámasztotta a Jugoszláv Kommunista Párt és Tito elvtárs politikájának helyességét, miszerint a harcokban és az építőmunkában kivívott győzelmek és sikerek egyetlen záloga a jugoszláv népek és nemzetiségek testvérisége és egysége.

KOSTA NADJ
hadseregtábornok

